

SZENVEDÉSE A NEMZET JÖVENDŐ EREJE VOLT.

Tizedik évfolyamát élte a Napkelet, mikor először kopogtam szerkesztőségének ajtaján egy tanulmányommal, mely a hazánkban még mindig nem eléggé ismert és méltányolt mártír-miniszterelnökkel: gróf Batthyány Lajos-sal foglalkozott. A folyóirat nagyműveltségű helyettes szerkesztőjén keresztül boldogult Tormay Cecile a legrövidebb időn belül közölte írásomat és így lettem munkatársa annak a folyóiratnak, melynek alapítása óta előfizetője és olvasója vagyok.

Büszkeséggel töltött el annak tudata, hogy Tormay Cecile lapjába irhattam; annak az írónőnek a lapjába, kinek Régi ház-a és Megállt az óra című novellás kötete legfelejthetlenebb olvasmányaim közé tartozik. Munkatársa lettem annak a Tormay Cecilének, kit Bujdosó könyv-én keresztül mint a legmagyarabb, leglelkesebb és legaktívabb nők egyikét zárhattam szívembe... Aki cselekvő és felrázó lény volt, akkor, mikor a férfiak tehetetlenül nézték a kapkodást, országösszeomlást. Mennyire igaza volt ennek a nagyasszonynak, mikor megállapította, hogy a magyar történelemben olykor hosszú évtizedekre eltűntek az asszonyok — nem látszottak... De ha égett itt a föld és a szerencsétlenség aratott, akkor mindig ott volt legelől a magyar asszony... És mennyire átéreztem fájdalmát, mely elfoghatta, mikor ő 1919 március 20-ának éjjelén a kitörésre már előkészített ellenforradalom indító jelét várta és ehelyett a jel helyett megjött másnap a minden nemzetit és tisztességet letaroló vörös rezsim és a jobb lelkek mehettek, amerre őket erőik és inaik vihették...

Képzetelemben csodás glóriával vettem körül a bujdosásra kényszerített, szeretett édesanyjától elszakított magyar nőt, kinek az volt legnagyobb bűne, hogy március 17-én már 242 vidéki szervezete működött, közel 300.000 magyar nővel... És amikor végre visszatérhetett a bujdosásból és hozzálatott legnagyobb művéhez: a Magyar Asszonyok végleges megszervezéséhez, akkor csak messziről figyeltem a fáradhatatlan, de sok terhet magára vállaló írónőt és szervezőt. Noha csak írásain keresztül ismerhettem Tormay Cecilet mégis érezhettem, miként értett ahhoz is, hogy közelebbi ismeretség nélkül buzdítson, lelkesítsen. Egyik legkedvesebb emlékem néhány sor meleg, közvetlen írása, mely úgy szólt hozzám, mintha mi már régi-régi ismerősök, jóbarátok volnánk. Megéreztem bennem a hozzá hasonló jó magyart és úgy tett miként Kazinczy, ki a legkisebbeket is felkereste leveleiben, ha arra érdemet szereztek. Így részesültem én is ismeretlenül Tormay Cecile buzdító kedves-ségéből...

És ez a nagyasszony azt mondta Batthyány Lajos grófnének 1918 őszén, mikor magához kérte szervezkedésre, hogy «én csak közkatona vagyok, nem értek az ilyesmihez. Mindent megteszek, de nem vagyok hivatva az élen járni». De az események megcáfolták hiedelmét és éppen az események tették Őt azzá, hogy az élre kerüljön, hogy onnan soha többé ne távozzék. Mert, ha Tormay Cecile már nem is jár közöttünk, itt maradt az élőknek és utódoknak egyaránt. És ha valaki tud a Régi ház-ról, MANSz-ról és Napkeletről, akkor tud Tormay Cecileről is, mert ezeknek az alkotásoknak Ő adott elmulthatatlan örök életet és célt. Ha sokat is szenvedett Tormay Cecile és túlkorán ment el közülünk, de megérte azt, mit a Bujdosó könyvében megírt: az Ő szenvedése és vele sokaké a nemzet jövő ereje, mely nemcsak ellenállásra, de szükség esetén cselekvésre is képesít.

Mesterházy Jenő.